

INDUSTRIENS UTREDNINGSSINSTITUT

som har till uppgift »att bedriva forskning rörande de ekonomiska och sociala förhållanden, som äro av betydelse för den industriella utvecklingen», fyller 1949 tio år. Industrias medarbetare har besökt den pigga åldringen, som fortfarande ser och hör bra och har alla tänder i behåll.

DEn, SOM EN SEPTEMBERDAG 1948 satt sig före att intervjua chefen för Industriens utredningsinstitut professor *Ingvär Svennilson* och går in för uppgiften med liv och lust, har ännu i mars året därpå anledning tro att karlen är en myt. Endast hans sekreterares tåligen upprepade försäkringar om motsatsen och sporadiska pressmeddelanden om att han än skulle ha setts i en kommitté här, än snickrat ihop ett långtidsprogram där förefaller motivera vidare spaningar. Men sannerligen, en dag står han livs levande i sitt arbetsrum vid Malmtorgsgatan i Stockholm, inbjudande besökaren till att travestera Stanleys berömda inledningsfras i den afrikanska djungeln: »Dr. Livingstone, I presume?»

Denne vältrimmade analytiker skulle man nu gott kunna tänka sig som upptäcktsresande — och på sätt och vis är han det, om också tropikhjälmen saknas.

Konjunkturbetonad bonad

En för IUI signifikativ väggprydnad över Sveriges ekonomiska utveckling studeras på bilden ovan med stor fattning av forskningsassistent *Jonas Nordenson* (t. v.), svensk långtidsplanerare, och amanuens *Torsten Carlsson*, vilken utgör institutets serviceavdelning.

Vad man tänker på i det sammanhanget är kanske inte i första hand hans geografiska luffarinstinkt, ådagalagd under fjällvandringar eller skärgårdsturer på långfärdsskridsko och symboliserad av Harry Martinsons »Vägen till Klockrike» på arbetsbordet eller reproduktioner av *Helmer Osslund* och *Roland Svensson* runt väggarna. Snarare förtjänar han attributet genom sina expeditioner till de vita kartfläckarna på samhällsekonominns domäner, resor som han sedan 1942 företagit med IUI som bas. Han var ung redan då — född 1908 — men hade ändå hunnit med att i fyra år vara docent i nationalekonomi och sakkunnig vid konjunkturinstitutet samt i tre år chef för industrikommissionens utredningsbyrå och redaktör för *Ekonomisk tidskrift*. Sistnämnda befattning behåller han ännu, och den förstnämnda utvecklades 1947 till personlig professor vid Stockholms högskola, där *Svennilson* ett par gånger i veckan delar med sig av sitt vetande om europeisk långtidsplanering.

Bygdeskildring av *Jan Wallander*

Jodå, han berättar gärna om vad IUI har för sig och plockar till den ändan fram en rad stadiga kartongvolymmer med färgprunkande skosulor, befolknings-

Företagsbildad

Forskningsassistent Erik Dahmén i kretsen av medhjälpande damer, räknebiträdena Barbro Bröms (t. v.) och Karin Kasterman. Han utreder företagsbildning och företagsdöd.

diagram och gröna skogar på omslaget. Vi har alla sett dem i bokhandeln och frågat oss vad denna förträffliga människa heter som åstadkommer de granna pärmarna (författarnamnen kan ju läsas). Svaret är Karl-Erik Forsberg, faktor på Almqvist & Wiksell i Uppsala.

Det senast utkomna bandet i denna kolorerade vetenskap bär en titel som skulle ha hedrat Sigge Stark och borde äga förutsättningar att nå samma spridning som hennes romaner. Det är fil. dr Jan Wallanders »Flykten från skogsbygden» (utgångspunkt för en artikel av samme författare i *Industria* 1948:6), som nyligen ventilerades på Stockholms högskola. Utred-

ningen behandlar flyttningsrörelserna i tre socknar i Klarälvsdalen och är säkert den enda doktorsavhandling som innehåller en teckning med vers ur *Expresen*. Värld att notera är också bokens uppgift om det av långt ifrån alla läsare kända faktum att flyttningsintensiteten för utflyttande män i Norra Ny, Gustav Adolfs och Sunnemo församlingar ($F_{i_{m\ddot{a}n}} ut$) år 1930 var =

$$\frac{\text{Flyttade (1920—1925)}}{(7,5 P_{29} + 0,5 P_{37})} \cdot 1000$$

8

Med detta färskta och till imponerade kommentarer suggererande arbetsprov för intervjuarens ögon kan professorn tryggt gå tillbaka till den fjärran avlägsna tid då institutet enligt hävderna började sin verksamhet:

— IUI startade i februari 1939, och tioårsjubileet kommer frampå höstkanten att hugfästas av en minnesskrift som den förste chefen här fil. dr Ivar Anderson skall författa. Vem som har äran av bildandet anses oklart, men bland de mest aktiva för saken märker man förre statsministern Per Albin Hansson samt direktörerna Sigfrid Edström och Ragnar Sundén, den senare chef efter dr Anderson.

Industrin började ungefär vid den tiden att på allvar länkas in i den allmänna samhällsutvecklingen, det enskilda näringslivets företrädare var intresserade av att få överblick över sin verksamhet. Utan tvivel fanns det en del fula drag inom industrin — konjunkturvållingar, driftstopp, sågverksdöd, låg effektivitet. Man hade också på känn att antingen måste den enskilda företagsamheten söka en lösning ur svårigheterna på egen hand eller fick statliga åtgärder tillgripas. För att få klarhet i vad industrin själv kunde göra diskuterade dess representanter problemen med Per Albins re-

Karl med kurvteknik

En statistisk expert, aktuarie Ragnar Bentzel. Teckningarna på väggen har stått i *Industria*, där hans kurvor återges varje månad. — Kontakterna med utlandet odlar sekreterare Hans Thorelli jr (sittande) med hjälp av arkivarien Johan Kauri.

Utåtriktat

Pilsnerforskare

Amanuens Harald Nurk forskar i bryggerinäringen. Han och andra får sina diagram ritade av fröken Elsie Niklason. — Sveriges behov och resurser hjälper amanuenserna Erik Höök (sittande) och Rune Hellberg till med att reda ut.

Behovsprövning

gering, som inte hade något emot att ett industrins eget utredningsorgan åtog sig det vetenskapliga förarbete som nödvändigt måste till innan praktiska åtgärder av ena eller andra slaget kan komma i fråga.

Nedläggandet av Sandviks ångsåg var ett av de första problem IUI kom i kontakt med, och institutets första stora uppgift gällde också industrins norrlandsutredning. Den blev ett jättearbete, som sedan det slutförts i fjol redovisats i åtta volymer omfattande industrin och Norrlands folkförsörjning, Norrlands natur, befolkning och näringar, skogsindustrins problem med det mindervärdiga virket och avfallsprodukterna, levnadskostnaderna i Norrland, de norrländska hemmamarknadsindustriernas transportkostnader, en norrlandsbibliografi, Norrlands arbetskraftsbalans och den norrländska skogsnäringens konjunkturkänslighet.

Industrin tog initiativet

Den sorts ekonomiska forskning för vilken IUI blivit mest bekant är dock strukturutredningarna, och dem vill chefen gärna skryta lite med:

Hos Ingvar, chefen

IUI:s chef, professor Ingvar Svennilson, gör sig bra mot bakgrunden av lärda verk i bokhyllan, tillsammans med sin goda vän och sekreterare Ester Wennerholm, som arbetat längst på IUI. En och annan av böckerna har han skrivit själv.

— Sveriges industri har varit tidigt ute när det gällt efterkrigsproblemen. 1942, före statens trevare på området och medan krigsdefaitismen ännu dröjde kvar, skrev civilingenjör Erland Waldenström och jag en liten skrift, »Till frågan om det industriella framåtskridandet i Sverige», vilken just tog upp strukturrationaliseringen till debatt. Sedan dess har IUI:s och andras arbeten kommit slag i slag, så att Sverige nästan var färdigt med sin långtidsplanering när kriget tog slut. Detta att strukturrationaliseringen slagit igenom beror förstås till en del på att vi gynnades av neutraliteten och därigenom kom före i utvecklingen. (Reservationslöst accepteras dock inte den här sortens forskning — den intresserade läse t. ex. en stygg artikel i Affärsökonomi 1949:6 av ekon. lic. Ulf af Trolle,

där det heter: »Såsom branschutredandet nu sker, tillvaratagas inte möjligheterna till värdefulla resultat. Det kan ifrågasättas, huruvida de hittills företagna utredningarna — privata eller statliga — överhuvudtaget fyllt en uppgift, som stått i proportion till deras kostnader.»)

De utredningar av detta slag som vi på IUI gett ut är Folke Kristenssons »Studier i svenska textila industriers struktur» (1946) och »Studier i den svenska skoindustrins struktur» (1948). En liknande om den svenska bryggerinäringen är i gång och blir väl färdig om ett eller annat år. Den har satts i gång på industrins eget initiativ, det är typiskt för dagens situation: även om varje enskilt företag i en bransch är välskött, så kan man ha på känn att branschen som helhet är irrationellt organiserad — det blir här en svår avvägningsfråga mellan företagsekonomiska och nationalökonomiska motiv.

Tag exempelvis skobranschen. Där brukar det heta, att kunden vill ha en liten variant i modellen, och så gör man varianten, det är förresten en sjuka i svensk industri, nationalekonomiskt oförsvarlig. Men ur det enskilda företags synpunkt kan rikedomerna på modeller vara försäljningsekonomiskt motiverad. Det är lätt att förfalla till predikofasoner när man hittar saker som förefaller tokiga, men när man hunnit ett stycke in i branschens struktur, märker man att förhållandena är mer invecklade än man först tänkte sig — och kommer snart till insikt om att radikala förslag går ut från folk som saknar kunskap. En del frågor är också så politiskt belastade att vi inte vill befatta oss med dem, exempelvis beskattningsproblemen.

Nämnda svårigheter och vetenskapens krav på frihet anser professor Svennilson inte hindra att institutet har ett näringspolitiskt syfte med alla utredningar, och dessa brukar också få praktiska åtgärder till följd. Skoutredningen t. ex. resulterade i ett skoforskningsinstitut och i ett branschråd som begränsar modeutsvävningarna och ser till att försäljningen flyter jämnare under året. Andra resultat att peka på är Industriens bostadsförening och Industriens presstjänst. Som en värdefull biprodukt får man vidare räkna all den nyttiga kunskap forskarna själva förvärvar, menar han.

Stat och näringsliv i samverkan

— Är inte folk i branschen mistänksamma när man kommer för att gräva i deras förhållanden?

— I allmänhet inte. Ofta får vi ju som sagt uppslaget till en utredning från industrin i fråga själv, och vidare brukar kommittéer ur näringslivet följa vårt arbete, det underlättar kontakten och är till nytta både för den undersökande och den undersökta parten. Nej, det har aldrig hänt att en sådan kommitté försökt censurera våra resultat. Att vi inte precis möts med ovilja visar sig också när företagen skall besvara våra skriftliga enkäter, som ofta är mycket ingående och tidsödande. Skoutredningens frågeformulär t. ex. sändes

ut i 362 exemplar, av vilka 357 kom tillbaka besvarade — det gör 99 procent! Nu tror jag förstås att metoden håller på svänga från dessa skriftliga massintervjuer som täcker hela branschen till intensivundersökningar av ett mindre antal representativa företag. Men även i det senare fallet brukar man vara tillmötesgående.

— Och förhållandet till staten?

— Det går också i samarbetets tecken. I skoutredningen t. ex. höll vi hela tiden kontakt med en statlig kommitté för att få och själva ge material och för att hindra dubbelarbete. Besättningen på det statliga konjunkturinstitutet känner vi personligen allihop, tar del av varandras arbetsresultat och ordnar gemensamma seminarier för att utnyttja varandras erfarenheter och få aktuella problem allsidigt belysta. Själv har jag ju haft en del uppdrag åt regeringen, fortsätter professorn anspråkslöst och hänvisar till långtidsprogrammet, som arbetades ut av en tremannakommitté med Svennilson som ordförande, de två andra var statssekreterare Arne Lundberg och fil. lic. Gustav Cederwall. Det uppdraget fick vi i augusti i fjol, och det utfördes praktiskt taget inom IUI på två månader — lite väl hastigt kanske, heter det urskuldande.

Den vetenskapliga linjen

Efter allt detta tal om »förhållanden» till det ena och det andra lägret krävs en erinran om att IUI helt och hållet finansieras av Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund, vilka halverar ett årligen beviljat anslag, för närvarande ungefär 350 000 kr stort. Det för bl. a. med sig en mer eller mindre oryggelig princip att inga utredningar får betalas med andra än dessa pengar, på det sättet menar man sig undvika att otillbörliga branschintressen gör sig gällande. IUI vill inte vara något beställningskrädderi. Den wallanderska avhandlingen har visserligen inte mer än delvis bekostats ur IUI:s anslag, men i detta fall har författaren inte varit en av institutets forskare utan anställd av Uddeholms AB, Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet och IUI gemensamt, som synes en anslående röra av enskilda och fackliga intressen. Ytterligare något undantag från finansieringsregeln har förekommit, men då av alldeles speciella skäl: institutet har självt ansett sig betjänt av uppgiften i fråga.

Detta med IUI:s oväld är i stadgarna formulerat så här: »Inom ramen för ett allmänt arbetsprogram bedriver institutet sin verksamhet efter vetenskapliga linjer.» Och så kommer det en princip till: »Forskningsresultat av allmänt intresse avses att publiceras.» Otvivelaktigt är det smidiga och tänjbara satsen bägge två, men när institutets egna forskare anser den oberoende ställningen tryggad, så är det en uppfattning att ta fasta på för en kritiker. Ty, som chefen säger, vi ställer själva denna oavhängighet som ett villkor för vår verksamhet här, »och det är ju ont om ekonomer

Vitaminer varje dag
håller institutet sina anställda med, det befördrar forskningsresultaten. Här ser personalchefen m. m. sekreterare Herman Holm till att fru Wennerholm och maskinskriverskan Kerstin Ljungqvist får sina ransoner.

Trycksakkunnig

Institutets kamrer Ruth Wiklund sköter förbindelserna med Almquist & Wiksells förlag i Uppsala — resultatet framgår i någon mån av bilden nedan.

— — —». Att institutets frihet inte sätts i fråga ens på socialisthåll anser sig professorn ha belägg för i det kuriösa förhållandet att A-pressen i allmänhet är välvilligare än de borgerliga tidningarna, en av dess speciella supporters på den kanten är sålunda Nordens Karlsson i MT.

Och här går professorn över till lunchen. Sin flygande och farande person likmätigt låter han den bestå av enbart te och smörgås från ett kafé, det lär räcka och går fint ihop med den svängremspolitik som den ekonomiske upptäcktsresanden Ingvar Svenilsson förordar även till fosterlandets fromma.

Den i stadgarna nämnda ramen för IUI:s arbetsprogram dras upp av styrelsen, bestående av, förutom chefen, ordförande och verkställande direktörer i Arbetsgivareföreningen och Industriförbundet samt ytterligare högst två personer ur vardera organisationen (just nu är sammansättningen: professor Svenilsson, direktörerna Nils Danielsen, Axel Enström, Per Hemberg, Bertil Kugelberg, Sven Schwartz, (ordf.), Gustaf Settergren, Marcus Wallenberg, Ernst Wehtje). Institutets chef har emellertid vidsträckt befogenhet att fatta egna beslut, och det lär knappast heller inträffa att hans förslag i styrelsen röstas ner. Däremot händer det att uppslag som stammar från de båda moderorganisationerna inte accepteras — för någon tid sedan avvisades t. ex. en framställning från Arbetsgivareföreningen om att utreda kvinnolönerna i industrin.

(Forts. på sid. 29)

Lurpassning

IUI:s telefonist Ingegärd Theodorson. I luckan ser man vaktmästaren Gunnar Josefsson.

Forskning och service

Vi har talat om strukturutredningar. De utgör nu bara en del av institutets verksamhetsfält, om också den helst beträdda. I stort kan man säga att IUI arbetar efter fyra linjer: 1. långsiktiga, unika frågor, som det tar flera år att komma igenom, 2. kortsiktiga snabbutredningar, också de rörande specialfrågor, 3. regelbundet återkommande statistiska uppgifter och 4. service till organisationer, företag, myndigheter och allmänhet. Den första gruppen omfattar förutom strukturutredningarna sådana uppgifter som den nu pågående att beräkna Sveriges behov och resurser fram till 1960—65. I den andra gruppen ryms en mängd smärre utredningar behandlande de mest skilda ting, från taxepolitiken vid de finska järnvägarna till koncentrationen i den engelska industrin och efterkrigsplaneringen i Kanada. Grupp tre är ungefär lika med de sköna diagramtrådar som kryllar i Industrias bilaga, och grupp fyra består av svar på frågor från alla möjliga håll, folk skriver t. ex. tidskriftsartiklar och behöver sakuppgifter eller en organisation skall ha material att basera ett remissvar på. Allt sådant vill institutet gärna stå till tjänst med, i den mån man hinner och har råd — ty gratis skall det göras, annars vore det hela principvidrigt.

De här uppgifterna kräver en anseelig mängd folk, så pass många rent av att en av de genomgående unga medarbetarna, civilekonomen, fil. kand. *Herman Holm*, bl. a. fungerar som personalchef. Den uppgiften kan ju gå an på en arbetsplats där de anställda över lag tilltalas med du och säger likadant tillbaka. Som sekreterare har dock hr Holm en mängd andra administrativa sysslor också, dessutom gör han utredningar, ensam eller tillsammans med kolleger. Som exempel kan nämnas en undersökning om hur företagens utgifter till olika organisationer inverkar på vinstmarginalen och en om de ekonomiska följderna av en tänkt förkortning av arbetstiden för treskriftsarbetare. Just nu försöker han reda ut orsakerna till frånvaron i industrin, en fråga som intresserar honom mycket, liksom allt vad »industrial relations» heter — han håller på den punkten kontakt med professor Segerstedts sociologiska seminarium i Uppsala. Vännen Herman kom från högskolestudierna i huvudstaden direkt till IUI.

Företagsbildning och långtidsplanering

Ungefär 25 ekonomer, utom de nu verksamma, har under årens lopp hållit till på institutet. Närmast professor Svenilsson som forskare står just nu de båda filosofie licentierna *Erik Dahmén* och *Jonas Nordenson*. De är sysselsatta med långsiktiga vetenskapliga uppgifter, vilkas resultat de hoppas småningom kunna lägga fram i form av doktorsavhandlingar.

Det är ingen obetydlig förmån att ekonomiskt bekymmersfritt kunna fullfölja sin akademiska karriär och slutligen få sitt opus tryckt gratis. Det är hr Dah-

mén också angelägen framhålla, samtidigt som han hänfört beskriver den informella atmosfären på IUI och den personliga självständighet medarbetarna njuter. Arbetsformerna är mycket fria, förklarar han och söker göra påståendet trovärdigt genom att lägga upp sina långa ben bland forskningsresultaten. »Uppkomsten av nya och nedläggning av gamla företag under mellankrigstiden» är ämnet för hans avhandling. Den kommer att bli institutets största arbete hittills och den första hålkortsbearbetade avhandlingen i nationalekonomi i landet. Undersökningen bygger på en skriftlig enkät riktad till 10 000 svenska företagare, och avsikten är att belysa hela industrins strukturförändringar. Författaren får då anledning gå in på den ändrade betydelse som med åren kommit att läggas in i den ekonomiska vetenskapens total kategorier (sparande, investering etc.), på vilket område han hoppas komma med en del klagörande synpunkter av eget märke. Dock måhända inspirerade av den österrikisk-amerikanske nationalekonomen *Joseph Schumpeter*, vars litterära produktion, enkannerligen hans bekanta bestseller »*Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung*», utgör källan till ett prydligt textat motto ovanför skrivbordet.

Svårigheten, anser Dahmén, är bara att få folk till kvalificerat amanuensarbete. Här på institutet finns utmärkta medhjälpare, men de har ju egna forskarambitioner också. Man skulle behöva någon duktig person med statistiskt temperament — — —

Hr Nordenson, som residerar i ett annat litet rum med en etsning av *Carolina rediviva* som enda personliga attribut omkring sig, är sekreterare i den stora utredning om Sveriges behov och resurser, vilken leds av professor Svenilsson med kollegerna *Erik Lindahl* och *Torsten Gårdlund* som vetenskapliga rådgivare. Han har varit praktiskt taget helt absorberad av den sedan han anställdes i fjol, direkt hämtad från bemälda Lindahls nationalekonomiska institution i Uppsala, där han var amanuens.

Vi försöker ta fatt på de ekonomiska långtidsplaner som redan finns inom näringslivet och de statliga verken och knyta ihop dem till en helhet, berättar han. Ibland förekommer de där planerna så pass sporadiskt att det blir stora luckor vi måste fylla med prognoser, men även en bristfällig prognos bör vara bättre än ingen syn på framtiden alls, även om den ses med förakt på en del håll. Den här sortens forskning är inte fullt så enkel att man bara förlänger trenden i de senaste decenniernas utveckling, vi försöker nog tränga lite djupare. Om beräkningen också sedan visar sig slå fel, så har den i alla fall gjort tjänst som ett diskussionsinlägg, uppfordrande till ansträngningar att påvisa felet — på så vis kan ju ändå frågorna bli klarlagda till slut. En av de mest svårbemästrade luckorna är utvecklingen av konsumtion och sparande, det problemet söker vi lösa i samarbete med socialstyrelsen,

(Forts. på sid. 32)

vars undersökningar vi stöder ekonomiskt mot att få bearbeta dess material. Tre à fyra personer här på IUI är inkopplade på det här jobbet, dessutom anlitar vi kvalificerade studenter för specialuppdrag och vidare kontaktmän i kommissionerna. Delvis har vi nytta av långtidsprogrammet, som jag var med om att forma, men det gäller bara »marshallåren» 1948—1952/53 och endast utrikeshandeln.

Det är ett roligt göra, även om det inte för mig fram till någon disputation, suckar hr Nordenson. Och när det blir klart, ja, den frågan blir jag alltmer obenägen att svara på.

Om öl och arbetskraft

Aktuarierna fil. lic. Erik Ruist och fil. lic. Ragnar Bentzel svarar för den renodlat statistiska delen av arbetet på IUI, bl. a. den nämnda månadsstatistiken. Den ställs vanligen samman ur officiella källor eller ur branschföreningarnas material. Man primärforskar emellertid när det gäller verkstads- samt sko och läderindustrierna. Nu är man också upptagen med kurvor och tabeller till Sveriges behov och resurser, de gäller inkomster, konsumtion, investeringar och produktivitet, det sistnämnda ett intressant men svårt arbetsfält som institutet ägnar mycken möda. Hr Bentzel, den senast anställde av herrarna, har arbetat ensam en tid, men sedan hans kollega Erik Ruist nu kommit hem från en årslång studieresa i USA, bekostad med ett stipendium från institutet på 10 000 kr, är den statistiska avdelningen väl rustad att gå till handa med formler innefattande än fler bråkstreck än de wallanderska. Resenären i fråga har tidigare utmärkt sig genom att författa större delen av boken om den norrländska skogsnäringens konjunkturkänslighet.

Av amanuensererna har fil. kand. Rune Hellberg varit med längst. Han tog sin examen 1944 men började på institutet som räknebiträde redan 1942. Han har tagit del i en lång rad utredningar och på egen hand grävt igenom t. ex. den engelska bomullsindustrin. I Industria har han också medverkat med en del artiklar och diagram, ty sådana begriper han sig väl på. Nu hjälper han Nordenson med att analysera industrins strukturförändringar de senaste femton åren.

Harald Nurk är en ung est, civilekonom i Helsingfors 1944. Efter ett par år på nationalekonomiska institutionen i Uppsala och något år på en revisionsbyrå kom han till IUI, där han nu håller i bryggeriutredningen. Den har startats på initiativ av Svenska bryggareföreningen, som önskar lägga korten på bordet inför talet om en socialisering. Ett besvarat frågeformulär kommer just tillbaka från landets 118 bryggerier, av vilka ett tjugotal intensivundersöks. Sedan är det meningen att hr Nurk skall kunna bedöma om ölet tillverkas rationellt, kanske blir det till en lic.-avhandling.

Pol. mag. Erik Höök kom i fjol till IUI från Upp-

sala via redaktionen av Ekonomisk revy. Även han är inkopplad på den nordensonska utredningen, som inom parentes sagt nästan uteslutande sköts av uppsaliensare. Han »springer i departementen» och tar reda på statliga investeringsplaner och ägnar sig vidare åt arbetskraftsfrågan — Ahlberg-Svennilsons utredning i ämnet från år 1946 är redan delvis föråldrad, flyttningen från jordbruket har t. ex. blivit större än man trodde, likaså barnafödande och immigration.

Torsten Carlsson, pol. mag. i Göteborg och nu studerande vid handelshögskolan i Stockholm, har efter ett par år på priskontrollnämnden hamnat som amanuens på IUI med självständiga uppgifter. De är huvudsakligen service-betonade: att lämna näringslivets organisationer material och att kvartalsvis skriva konjunkturöversikter till företagsnämnderna exempelvis. Han leder också IUI:s löpande vinstundersökningar, baserade på årliga uppgifter från 700 företag, och är nu på ett år »utlånad» till ett norrländskt industriföretag för dess ekonomiska framtidsplanering.

Periskopet

Återstår utlandsavdelningen, skött av sekreteraren Hans Thorelli jr med arkivarien Johan Kauri som medhjälpare. Den förre, som är jur. och fil. kand., har varit på IUI i fyra år, sedan han slutade på Stockholms handelskammare, och har utöver sekreterarskapet gjort en utredning om den amerikanska antitrustpolitiken, efter femton månaders studier på ort och ställe. Thorelli studerar också svenska konkurrens- och monopolfrågor. Kauri kom 1945, var tidigare assistent på institutet för ekonomisk politik vid Tartu universitet (innan det bara blev politisk ekonomi i stället).

Avdelningens stolthet är den för envar tillgängliga samlingen av ekonomiska småskrifter från alla världens länder, den omfattar ungefär 3 000 nummer och är unik i Sverige. Dessa skrifter får IUI i utbyte mot liknande svenskt material, bl. a. förmedlas Industria i bortår 50 exemplar till intresserade världen runt. De båda herrarna håller också sina kolleger orienterade om annan nyutkommande utländsk litteratur. Institutet har direkta motsvarigheter i de nordiska länderna och kontaktmän även på andra håll, med vilka avdelningen byter information. Översikter arbetas ut över den ekonomiska utvecklingen i främmande länder, och sammanfattningar på engelska av innehållet i svenska tidskrifter författas och sänds utomlands. Utifrån kommer det också en mängd tidskrifter, det senaste tillskottet bär den fascinerande titeln »Monatsberichte des österreichischen Institutes für Wirtschaftsforschung». Utländska gäster tas om hand, och utlåningar är för övrigt ofta tillfälligt anställda på institutet.

Utlandsavdelningen är IUI:s periskop, en symbolisk slutvinjett för en institution som ständigt har att ta emot intryck med oavtrubbade sinnesorgan. Vid tio års ålder bör detta ju ännu vara möjligt.